

עין משפט גד מצוה

בב א ג ג א ג מ ג שם הלכה
פ'
בג ד ה מיי שם הלכה ד
ופ"ט הלכה ה:

מוסף רש"י

פי כור. נקב שנתמן
בו המפול (ועל עמ.)
טופלות. ומפול את השער
(פסחים טו.) טכנה. לא
למפול (פסחים טו) א'
שקרון נשפיל' (מנחות טו.)
שלא הביאה שלישי. שלא
בשלה שלש (מ"ק פ"ג.) ולמה
סכין אותה. אבל הני קא
מחיל דקמיה טופלין כי
(שם) במשירי את השער.
לפי שהא דוקר קא בו כח
(מנחות טו.) ומערך מתיב
(מגילה ג.) ד' מאה זורי.
שמיפית ונטל מנגלה ק'
(מ"ק טו.) בחד זימניה.
דקבר למעב כרז כימי
(שם טו.) ומערך מתיב
מיפלי' נלע"ו. שמקפל
השער שנקמיה כמין מנדי
כדי להעמיד על גבי כפה
שנכחה שלא יפול השער
שחפון למטה (נדר ג.)

מוסף תוספות

א. לא פירש שיעור הטיט
שמגבל תוכרי השער.
ו"ל. מוס' הלא'.
ב. ודלתי אדם טרחה.
כדמשמע לעיל. מוס'
הלא'. ג. כדי לעשות בו
פי כור. מוס' הלא'.

רב נסים גאון

הא דתניא לא יסוד אדם
את ביתו בסיד אלא אם כן
עירב בו חול וכו'. הבר
שגור אסור דבר זה הוא
מה שאירע לישראל בבית
שני מחמת טיטוס הרשע.
ועיקר דיליה הוא בתוספת
טובה בפולמוס של טיטוס
על עטרת כלות וכו' ושלא
יודע אדם את ביתו בסיד
ובביצת הסיד, עירב בו חול
או תבן הרי זה מותר.
ר' יהודה אומר עירב בו חול
הרי זה טרסטי ואסור,
עירב בו תבן הרי זה מותר.
סליק המוציא יין

רבינו הגנאל

אמר רב יהודה אומר רב
בנות שהגיעו לפירקן ולא
הגיעו. שהגיעו לשנים
שהאשה בגורת ולא בגרה
ולא גידלה בשר, מה עושין
להן, עניות טופלין אותן
בסיד. טפילה זו בלשון
(העור בשרה כהן. ומה
צורך להן, כדי שיסתמנו
נקבים קטנים. [תנקראין]
בטייה אלמאס, וגומת
שיער שעבר ורביצה בהן
ויכנסו לנפיהן ולא יצאו
ויהיו קריבה ותבגרו ותגלו
בשר, ואם תב עשיריה היא
טופלין אותן בסילה.
המלכים יש להם סמנים
אחרים, כגון שמן המוח,
וכיצוא בו. (טפיה) [סאכת],
קורין אותו טכנה, ויש
שקורין אותו סתקל, והוא
בלשון ארמית שמוכח
דמור, ובלשון ישמעאל
לכני אלרומן, וריחו טוב.
ולא מן הרמונים הוא אלא
כן קראו, ומימי שם הוא,
הוא הנקרא עוד בלשון
ארמית מירא (יריבא), והוא
הרומם מר דרור, ומי שטופל
את הבת את כל בשרה עם
אותה, כל הבל שלה נכנס
לנפיה והיא מתחמת ומתה
כדכך שהשיא את [בת] הגוי.

המוציא שיער כדי לגבול בו את הטיט מיט כדי לעשות פי כור.

כן גרס בתוספתא וכן גרס רש"י ולהך גירסא שיער
כדי לגבול בו את הטיט^א כשיעור טיט הנעשה מרביעית שופכין^ב אבל
לספרים דגרסי שיער כדי לגבול בו טיט לעשות פי כור של זורפי זהו
קשה לדמר לעיל אין אדם טורח לגבול
טיט כדי לעשות פי כור ויש לפרש
דמייירי הטיט שהוא מגובל ככר'^ג
ואחר הגיבול נותנין בו שיער
כדי לתקנו:

שהגיעו לפירקן ולא הגיעו.

פירוש בסמון לפירקן
שקרוצות להנשא ועשות כדי ליפות
וללצן עממן כדאמרין בפרק אע"פ
(כמובן דף ע"ג): הרולה לגבן את בתו
ישקנה חלב ואיכלנה אפרוחין סמוך
לפירקה: (שי"ן לקמן פ"א):

למימרא דשיעורא דר' יהודה

נפיש. ואע"ג דלשחקן
תרוד שהוה גדול הרצה כדאמר בנייר
בפרק כ"ג (דף ג'): גבי מלא תרוד
רקב כמה שיעורו חזקה אמר מלא
פיסת די ור' יוחנן אמר מלא חפניו
התם ולא מייירי כתרוד גדול כדמין
במסכת כלים פ"י (מסנה יב) שאמר
מירוד גסה מלא תרוד רקב כמלא
תרוד גדול של רופאים אבל הכא
להולאת שנת מידי דחשיב עניין ותרוד
קטן חשוב הוא הרצה (א"י) א חק
סלקא דעמך שהוא חק גל שהוא גדול
ומשני בחפי פותמת שהן קטנים:
חפי

פ: המוציא יין פרק שמיני שבת

שיער. יפה לטיט: ה"ג טיט כדי לעשות פי כור של זורפי זהו:
אזכר קטנה. לרכן לסוד את כל הגוף להאדים: שהגיעו לפרקן ולא
הגיעו. שהציאו שמי שערות ולא צלו לכלל שנים הראויות לכך
מושמות: אנפיקנון. למנן במנחות

(דף פ"א): אין מציאין אנפיקנון הוא
שמן זית שלא הביא שלישי: ולמה סכין
אוסו. היינו שמן המור: טפלה. בסיד:
שקל זה ד' מאוס וזווי. שנתפפה
וקפלו עליה המהגנין לה וגמנו י' לה
ממון: השכר משחיר ומרצה שיער:
לכלול זידעא. מינפלי' א' סדין אותה
להשכיב השיער: זה זידעא. למטה
הימנה להסיי שיער דק והוא אנדיפי:
למימרא דשיעורא דר' יהודה נפיש.
בתימיה. והא קיימא לן גבי גמי
דשיעורא דרבי יהודה וזטר ומחמיר
בשיעוריה שנת: ומשני נפיש מדרי'
נחמיה וזוטר מדרבנן. לדמיה לסוד
אזכר קטנה: נחצוט. קיד הנימוח
במים הרצה דהוא עשוי לסוד כלכול:
ודברי רבי נחמיה צנינא הסיד.

הנגבל במים ועשוי צנינים צנינים
מטוני'ם צלע"ו הוא עשוי לסוד
אנדיפי: ואי ס"ד. אנדיפי נמי (י) שיעור
הוא כגון זה זידעא: אידי ואידי.
לכלול ואנדיפי תרווייהו בסיד חשוב
וגמוח סדין אותה: אנדיפא. כלי חרס
ולו שני דדין אחת למעלה ואחת
למטה וכשרוצה לנלאתו סותם את
הדד התחמון. ולשון אנדיפי שמי פיות
כדתינא (עירובין דף קד.) מעלין
צדיפי ובתוספתא^א) גרס כנדיפי:
אנפרוה. הפסד הסוד יין ככלי סמוס
בסיד וזימין ממנה הסוד יין ויאלא: שמוס.
קימניס. כלי חרס גדול ויש בו צליטות
צליטות כמין אגוים קטנים עד כאן
לקאה עד כאן לקאמס וסדין אותה
בסיד כדי שיהיו צנינות ונכרות:
צדקסן. במנחות שנתות היו צדין:
עד כאן לפי. חני ההין: עד כאן
לאיל שלשית ההין: עד כאן לכנה.
רביעית ההין דכתיב חני ההין יהיה
לפר וגו'^ב כן לשון מורי הזקן מפי אביו
ששמע מר' שמעון. ורבותי מפרשים
אנדיפא כל הגוף וממון שאינו עשוי
להשכיב השיער אלא להאדים צני
קיד עז: אנפרוה. שאינו סד בו בתו
לאחר שקנאו^א) דמיש שנת תמות כי
צרתיה דההוא נכרי: שמוס. כלומר
אזר אזר יטפנלה. ואי אשפרי צלשון
זה ולא נאמר שיטת הש"ס כן להזכיר
אזר אזר צלשון שנתות ויצטרך להציא
פירוש לפירושו שנתות היו צדין:
אפוסא. פדחת שלא נמקוס שיער
ולהאדים: ערעיפא. זרעיה:

באנדיפי. פדחת: מן דיניה דא ליה.
מידו היתה זאת לו שאל היה לו לרשע
במרכבה: באתנ' אדמה. ארוזיל'א:
מלאופין. שקין העשויין מקליפת עץ
גדול שנושאין בהן פרקמטי'א בצפינות

וחותמין אותם: כחוסם האיגרום. שחותמין אותם שלא יקרב איש בהן אלא מי שנשתלחו לו ושיעורא דרבנן זוטר: כרישא. קפלוט ושיעוריה
זוטר משל כרוב: על מלא כף סיד. בנמרסא מפרש כף של סידין ערוזיל'א צלע"ו: מרוסם. סדוק סקדין הרצה כמו והכה הדים הגדול
רסיסם (עמוס ו'): צינא קלה. בנמרסא מפרש לה: גב' לא יסוד אדם אם ציוס צמיד. לאחר חורבן משום אצילות של ירושלים: סכן
או חול. שלא יחא לצן כל זרכו: ערכסידו. סיד חוק ומתקשה יתמר משאם לא עירב צו: קילקולו זהו סיקונו. דאי לאו דמקלקל ליה ומשחירו
לא היה מישתמרי הלכך ע"כ הוה דקשה ליה מעלותא היא לגביה ומשערינן ציה. ורבותי מפרשים קילקולו וצן זהו סיקונו לענין חזק ולא נהיאר לי
דקילקולו זהו תקונו משמע דסם הקלקול מתקנו ולהאי לישנא אין שם הקלקול מתקנו ולמה הוזכר קילקול כאן הכי היו [ליה] לתרוזי נהי דאשחורי
משחיר אחוקי מחזיק: קשר עליון. של אמנע היד או קשר תחתון של אמנע האזכב: ערופה בשמן. שזממרת לבשלה: דזינלנשא. עוף קטן:
כל שיעורי שנת. באוכלין וכל הולאתן וקצירתן וטחינתן כנרוגרת: כנרוגרת. מציתא תרנגולת שהיא ממחרת לצשל ולא כצינה שלימה שעורו:

מתינ'

גלילאה דאמר להו משום חבירה דנפקת ערעתינה, והיא הצירעה ממוני דבורים, ומחיתיה על אנדיפיה. וקרו עליה מן דיליה דא
ליה, משלו זאת לוח. (ג'א': כלומר מידו היתה זאת לו למה משום עצמו לדרוש במרכבה.) מאן תנא דחול מילי לסידי, אמר רב
חסדי ר' יהודה. וברייאיה בסוף גמרי דחוקת הבתים לענין אבל ששל בית המקדש, דקאמר ר' יהודה אם עירב חול בסיד הוא
טרסטי ואסור, וקסברי דהא מתנייהו חול גס כדי ליתן על מלא כף סיד, ר' יהודה היא. רב פפא אמר אפילו חימא ובעין, קלקולו
זהו סיקונו. אית ביה ב' פירושים חד לענין שפרייה דסיד [קיימא] האי ברייתא, לאו לענין שרירותיה, וקסברי רבנן דסיד שיערה
בו חול, אצ"פ שהוא מתחזק כן הלך יפיו ומותר בגולה. והכא משום [שרירותיה] קאמרי חול גס כדי ליתן על מלא כף סיד.
ופירוש שני כיון דלא שרי למיסד ביה בגולה עד שיערב בו חול הוה ליה קלקולא דאק מקלקל הוא התקון, והילכך משריטין
חול גס כדי ליתן על מלאו כף סיד דחשיב ליה כדי שיהא מותר לסוד בו. צוצלא, עוף ממין התורים, ובלשון חכמים דיציפי,
וקורין אותה אלפאתיה.

מסורת הש"ס

(א) [תוספתא פ"ט, ג] (לעיל
עמ. עט.) (א) פסחים מג.
מו"ק ט; (ד) תוספתא שם
ע"ש ובמ"ק ע"ש) מנחות פ.
מגילה יג. ע"ש, ה) פי' שמן
מנוסח [ערוך פי' מירא
דכ"א], (ו) [מו"ק ט; ע"ש,
ו] נמלת רב לימא במ"ק ט;
ופ"ל, (ח) מיר ג, ט) (לעיל
ע"א לקמן פ"א, ו) [תוספתא
פ"ט, ו] גמי הערוך הגיר
פירוש שהוא עד כלמי גיר
וע"ש בערך גר י"ב,
ג) מנחות פ; צ"ב פו;
ח) לעיל עט. לקמן ז;
ז) [גמי הערוך הגיר
לקמן פ"ט, ו] צ"ב ט.
[תוספתא סוטה פט"ז]
ט) [תוספתא פ"ט, פ] [גמי
הערוך דלזילתא וע"י צ"ב ע"ב,
וסהדרין ק. דרכה השא
כדעמא דזיללנא וכו'),
ז) [פ"ט, ק] צ"ל ל, ה) צ"א
שיער, ט) [שנת פ"ב ה"ו
ז) [גמזכר ח"א, ג]
הואיל את השמין, רש"י, ג)
צ"ל [יקרא, ג] ח' מהעשר'^א
דלכן מחמיל דטרב צביע חק
ס"ד וכו',

תורה אור השלם

1 ובהגיעו הרי נערה ונערה
לבוא אל הנהלך אחשוורוש
מקץ ידות לה בדת הרשעים
שבים ישר חרש כי
כן מילא י' עשר מרדוקון
ששה הרשעים בשמן המור
ושמה הרשעים בשמנים
ובתמרוד הקדישם:
אסתר כ יב

הגהות הב"ח

(א) גמ' במשה מרכבה
דריש להו ואמר להו:
(ב) שם צילת מרגנולת
ואמאי:

גליון הש"ס

בתנ"י חול הגם כדי ליתן,
ע"י לקמן דף ע"א מוס'
ד"ה צור:

לעני רש"י

טנפיל"א. צדק. וקה.
מטוני'ם [מטוני'ם].
גריש.
ארזיל'א. חמר, טין.
טרוזיל'א [טרוזיל'א].
כף סיתיוס.

רבינו הגנאל (המשך)

זו, לאנדיפי אמר [ר'] יצחק
דבר ר' אמר אנדיפא. מחקיף
לה רב כהנא או אדם עושה
מעותו אמרות. אנדיפא זה
אומרין [בן] פתרגות
שלא עלו על דעתו ואין
נורע באשוננו אנדיפא.
ומי' בטל הפתרון הזה.
אלא אמר רב כהנא מאי
אנדיפי שנתות שהוא משים
סמינן בכלים לפרות,
ומיירא בתוכן בביצת הגיר
ורשם האיני יטפיהו בשל
אפירגו כשה. [ג'א': אמר
רב כהנא מאי אנדיפי
שנתות שהיה מכיר בכלי
המידות בביצת הגיר ורשם.
כלומר עד כאן חצי הין ועד
כאן שליש ובתרגינן שנתות
היו שיעור
הוצאת הסיד לר' נחמיה.
ולפום הכין נגאין דברי ר'
יהודה בחבטו. [לעשות
לכלול] דובר ר' נחמיה
בביצת הגיר [לעשות כיוון].
ואי [בתיח] אימא מאי
אנדיפא דקאמר [ר'] יצחק
דבר ר' אמר, אפתוא, שהיא
הפרחת בלשון חכמים,
מצח בלשון תורה, כההוא

אמר רב יהודה אומר רב
בנות שהגיעו לפירקן ולא
הגיעו. שהגיעו לשנים
שהאשה בגורת ולא בגרה
ולא גידלה בשר, מה עושין
להן, עניות טופלין אותן
בסיד. טפילה זו בלשון
(העור בשרה כהן. ומה
צורך להן, כדי שיסתמנו
נקבים קטנים. [תנקראין]
בטייה אלמאס, וגומת
שיער שעבר ורביצה בהן
ויכנסו לנפיהן ולא יצאו
ויהיו קריבה ותבגרו ותגלו
בשר, ואם תב עשיריה היא
טופלין אותן בסילה.
המלכים יש להם סמנים
אחרים, כגון שמן המוח,
וכיצוא בו. (טפיה) [סאכת],
קורין אותו טכנה, ויש
שקורין אותו סתקל, והוא
בלשון ארמית שמוכח
דמור, ובלשון ישמעאל
לכני אלרומן, וריחו טוב.
ולא מן הרמונים הוא אלא
כן קראו, ומימי שם הוא,
הוא הנקרא עוד בלשון
ארמית מירא (יריבא), והוא
הרומם מר דרור, ומי שטופל
את הבת את כל בשרה עם
אותה, כל הבל שלה נכנס
לנפיה והיא מתחמת ומתה
כדכך שהשיא את [בת] הגוי.

(ח) עיין ערוך עבך אמליפי.